

معاونت امور بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

پدافند غیر عامل

(Passive Defense) تعریف پدافند غیر عامل

پدافند غیر عامل (Passive Defense)

به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌گردد که مستلزم به‌کارگیری جنگ‌افزار و تسلیحات نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیر نظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان خسارات و تلفات ناشی از حملات و بمباران‌های هوایی موشکی دشمن را به حداقل ممکن کاهش داد.

(Civil Defense) تعریف پدافند غیر نظامی

معاونت امور بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید
بهشتی

پدافند غیر نظامی

به مجموعه فعالیت هایی که می توان با انجام آن از بروز و استمرار سوانحی که جان و مال مردم را تهدید می کنند مانند سیل، زلزله، آتشفشان، آتش سوزی، طوفان و ... جلوگیری نمود و یا در صورت بروز، آثار ناشی از آن را کاهش داد، گویند. تأکید اصلی دفاع غیر نظامی، حفاظت از مردم و انجام اقدامات اضطراری برای تعمیر و راه اندازی مجدد خدمات و تأسیسات جهت ادامه فعالیت های روزمره می باشد.

سوال ؟

□ آیا تمهیدات و اقدامات بعمل آمده در مراکز بهداشتی ، درمانی و کارگروه سلامت در حوادث غیر مترقبه ، یامعاونت سلامت ، کافیت ؟

□ آیا همان وظایف روزانه ما با رنگ دیگری بنام پدافند غیرعامل نیست؟

آیا راهکارهای سازمان مدیریت بحران در حوادث طبیعی و حتی
بشرساز مثل سقوط هواپیما، تصادفات، حادثه های کارخانه
های صنعتی و ... تامین کننده است؟

آیا مقاوم سازی در برابر زلزله، سیل، آتشفشان و ... هر
تهدیدی مثل جنگ را پاسخگو است؟

معاونت امور بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

فراموش نکنیم که جنس بحرانی چون جنگ از تفاوت‌های بنیادی
با دیگر بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی برخوردار است.

معاونت امور بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

□ شواهد تاریخی

جنگ

- جنگ یکی از عناصر پایدار تاریخ بشری است. بشریت در طول پنج هزار سال تاریخ تمدن خود ۱۴۰۰۰ جنگ را تجربه نموده است. در این جنگ ها بیش از **چهار میلیارد** انسان جان باخته اند.
- گفتنی است که در این چند هزار سال تمدن بشری صرفاً ۲۶۸ سال بدون جنگ و مناقشه بوده است. و در طی **چهل و پنج** سال (از ۱۹۴۵ تا ۱۹۹۰) فقط **سه هفته** را بدون جنگ داشته ایم. لازم به ذکر است که بیشتر این جنگ ها در جهان سوم رخ داده است.
- در قرن بیستم بیش از **۲۲۰** جنگ به وقوع پیوسته است و بیش از **۲۰۰ میلیون** تلفات انسانی در بر داشته است.

جنگ

□ درخلاق جنگ های ناحیه ای و بعدازجنگ جهانی اول و دوم ، با پیشرفت سلاح ها و تهدیدات ، پدافند غیرعامل نیز شکل تازه ای به خود گرفت.

(کشورهای آلمان ، روسیه ، امریکا ، کانادا ، سوئیس ، سوئد ، کره شمالی ، ژاپن و ...)

دفاع همه جانبه

□ امروزه به عنوان يك مفهوم استراتژيك مطرح است.

□ اين مفهوم براي اولين بار توسط امام خميني رحمه... عليه مطرح گردیده و **مردم** را به عنوان **محور اصلي** آن اعلام فرمودند.

پدافند غیرعامل

به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌گردد که مستلزم به‌کارگیری جنگ‌افزار و تسلیحات نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان خسارات و تلفات ناشی از حملات و بمباران‌های هوایی موشکی دشمن را به حداقل ممکن کاهش داد. پدافند غیرعامل شامل: **مکان‌یابی، استتار، اختفاء، پوشش، پراکندگی، استحکامات، سازه‌های امن و مقاوم‌سازی، فریب و اعلام‌خبر می‌باشد.**

گواهی تاریخ

- موضوع پدافند غیر عامل در جهان از قدمتی به اندازه تاریخ زندگی انسان برخوردار است.
- انسان های اولیه از مامن های طبیعی مثل غارها و پوشش درختان استفاده می کردند.
- با شکل گیری تمدن های اولیه استفاده از برج و بارو و خندق و دروازه های محکم متداول شد.
- در خلال جنگ های ناحیه ای و بعد از جنگ جهانی اول و دوم ، با پیشرفت سلاح ها و تهدیدات ، پدافند غیرعامل نیز شکل تازه ای به خود گرفت.
(کشورهای آلمان ، شوروی ، امریکا ، کانادا ، سوئیس ، یوگسلاوی ، کره شمالی ، پاکستان و...)

پدافند غیرعامل در اسلام

- ✓ یادآوری قرآن کریم بر موضوع تعلیم ساخت زره به حضرت داود (ع) جهت امان ماندن از آسیب جنگ
- ✓ استفاده از شگردهای اختفاء و فریب (که از اصول پدافند غیرعامل است) در جریان هجرت پیامبر (ص)
- ✓ تاکید حضرت علی (ع) در نامه ۱۲ نهج البلاغه مبنی بر احداث قرارگاه در دامنه کوهها و یا کنار رودها جهت حفاظت بهتر در برابر تهاجم دشمن
- ✓ استفاده از مزیت ارتفاعات و مراقبت از نقاط نفوذ دشمن در جنگها از جمله جنگ احد
- ✓ کندن گودال پیرامون شهر مدینه در جنگ خندق
- ✓ و...

هدف

- هدف از دفاع غیر عامل تداوم فعالیت های زیر بنایی کشور و تامین نیازهای حیاتی، استمرار خدمات رسانی عمومی، تسهیل اداره کشور در شرایط تهدید و بحران ناشی از تجاوز خصمانه و حفظ بنیه دفاعی علی رغم حملات مخرب دشمن و کاهش آسیب پذیری مراکز و تجهیزات حیاتی و حساس کشور از طریق اجرای طرح ها و تدابیر مربوط به پدافند غیر عامل است .

گستره پدافند غیرعامل

- تدابیر و برنامه های پدافند غیر عامل تمامی عرصه ها را شامل می شود:
- اقتصادی
- صنعتی
- فرهنگی
- عمرانی
- بهداشت و سلامت
- اطلاعات و فناوری
- نفت و پتروشیمی
- نیرو (آب و برق و گاز)
- رسانه ها
- و ....

پس پدافند غیر عامل :

- ✓ دفاع مدنی و غیر مسلحانه است و مستلزم به کارگیری سلاح نیست
- ✓ فراگیرترین و در عین حال صلح آمیزترین روش دفاع است
- ✓ بدلیل غیر مسلحانه بودن هم راستا با سیاست های تنش زدایی در عرصه بین المللی است.
- ✓ پایدارترین و ارزان ترین روش دفاع ملی است
- ✓ پشتوانه اقتدار ملی و بستر مناسب جهت توسعه پایدار کشور است
- ✓ مناسب ترین راهکار افزایش آستانه مقاومت ملی در برابر تهدیدات است
- ✓ یکی از مهمترین عوامل بازدارندگی است . (به دلیل برآورد هزینه بالای تهاجم برای دشمن)
- ✓ بهترین و مناسب ترین شیوه کاهش مخاطرات و کاهش آسیب پذیری است.

نتایج استفاده از پدافند غیر عامل

- کاهش طمع کشورهای تهدید کننده و متخاصم
  - قرار نگرفتن در مظان اتهام تهدید علیه کشورها (مطابقت با سیاست تنش زدایی)
  - پویایی علمی و فنی (در کلیه سطوح مدیریتی ، مهندسی و فنی)
-

استراتژی پدافند غیر عامل در نظام سلامت کشورها

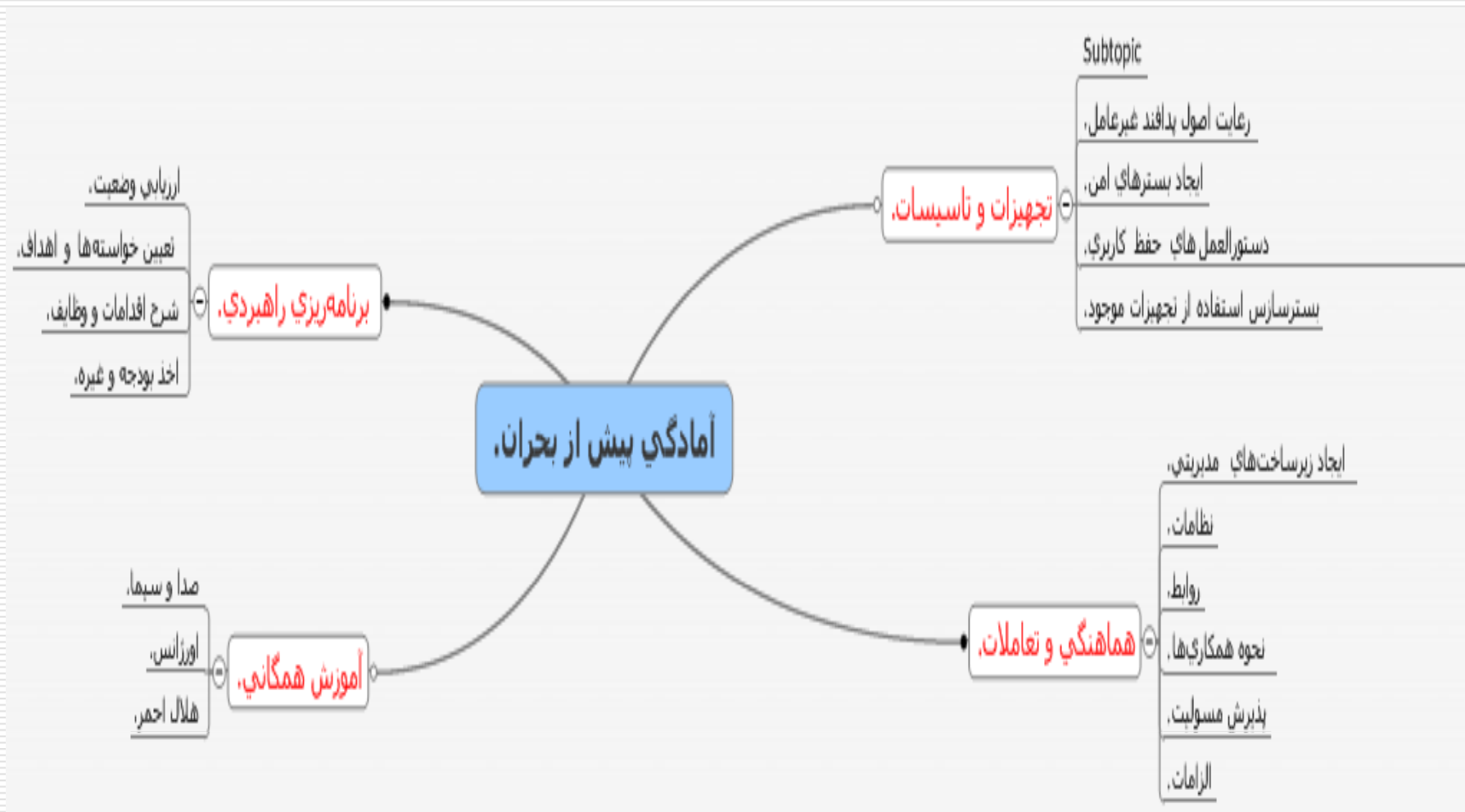

- کاهش آسیب پذیری بخش بهداشت و سلامت در هنگام جنگ و اقدامات خصمانه
  - پایدار سازی سیستم های سلامت ملی (تداوم مأموریت)
  - آمادگی برای مقابله با بحران در زمان جنگ از طریق نجات مصدومین و حفظ سلامت بازماندگان
  - آموزش و فرهنگ سازی عمومی و تخصصی
  - مدیریت بحران در عرصه سلامت در حوادث و بحرانهای خصمانه
-

ماموریت بخش سلامت کشورها در حوزه دفاع غیر عامل

- ایجاد آمادگی دائمی در حوزه سلامت
- ساماندهی سیستم دفاعی بیولوژیک کشور
- کاهش آسیب پذیری و افزایش ایمنی زیر ساخت ها
- تامین بهداشت و سلامت مردم در مقابل تهدیدات
- مدیریت بحران ناشی از جنگ در حوزه سلامت
- تامین تداوم خدمات حوزه سلامت
- تامین نیازهای اساسی مردم از نظر سلامت
- مدیریت بحران در صحنه حادثه اورژانسی
- حفاظت از زیر ساخت های دستگاه
- تسهیل مدیریت بحران در شرایط جنگی
- آموزش و فرهنگ سازی در مردم و کادر درمانی
- تامین سلامت غذا در شرایط بحران

راهبرد کنترل خسارت و مدیریت وضعیت

توصیه‌ها و پیشنهادات

وزارت ب.د.آ.پ به عنوان یکی از ارکان دفاع همه جانبه می‌باید نقش خود را از هم‌اکنون در شرایط بحران نظامی مستقلاً تعریف و شفاف نماید.

توصیه‌ها و پیشنهادات

حوزه‌های توانمندساز در قالب چهار حوزه راهبردی، دانشی، فناورانه و عملیاتی شکل گیرد.

غیرمتمرکزسازی و توزیع خدمات بهداشتی و درمانی با شتاب بیشتری پیگیری گردد.

نظام فرماندهی و کنترل ویژه‌ای جهت کنترل بحران نظامی در وزارت ب.د.آ.پ مورد توجه قرار گیرد.
